

(המשך מעמוד 22)

של שר-המישפטים תמיר. רות צור הגישה את בקשת החנינה בשם בעלה בחודש פברואר 1978. הבקשה הוגשה לנשיא המדינה שהעביר אותה לשר המישפטים. במאי 1978 נידון עניינו של צור בועדת-החנינה שהוקמה לרגל שנת ה-30. בספטמבר אותה שנה, לפני החגים, נודע לרות צור, וממנה גם ליתר בני-המשפחה ולבעלה הכלוא, שהוועדה החליטה להפיק חית מעונשו ארבע שנות מאסר. פירושה של ההחלטה היה שחירות המידי של צור.

החגים עברו וצור ירבו עדיין בכלא. בחודש מאי 1979, שנה אחרי שוועדת החנינות דנה בעניינו, הודיע שמואל תמיר שהוא אינו מקבל את המלצות הוועדה ואינו מוכן לחון את צור. נשיא המדינה כלל לא התערב בעניין.

קמה סערה ציבורית. חברי-כנסת ואפילו שר-המישפטים קדם לתמיר, עורך-הדין חיים צדוק, שיגרו מיכתבים לתמיר (ולא לנשיא) וביקשו ממנו לשקול שוב את החלטתו השרירותית.

במשך שנה תמימה עמד תמיר בלחץ, ורק בחודש מאי 1980, שנה ושמונה חודשים אחרי שהוועדה החליטה על חנינה לצור, ושנתיים וחודשיים אחרי שרות צור הגישה את החנינה בשם בעלה, הגיע החומר לידי של הנשיא עם המלצה לחנינה, וצור שוחרר.

תמיר לא יכול היה לטעון שהתנהגותו של צור בכלא היא שמנעה ממנו להמליץ על חנינה. שלא כבן-ציון, שנתפס בכלא כמה פעמים כשהוא מנסה, ולפעמים גם מצליח, לשחד סוהרים, בין השאר כדי להעביר בניגוד לתקנות מכתבים לידי מנחם בגין, היה צור אסיר למופת. הוא לא היה רק ממושע ועשה את כל שהטילו עליו שילטונות הכלא, אלא דאג לריווחתם והשכלתם של אסירים אחרים.

מיקרה נוגע ללב אחר הוא המיקרה של דוד פלד, מי שהיה מנהל המכס ונדון לחמש שנות מאסר בעוון קבלת שוחד. בעת שישב בכלא לקתה אשתו של פלד במחלה ממארת ושכבה על ערש דוויה. פלד ביקש חנינה, הוא רצה להיות עם אשתו, שסבלה כה רבות בעת מישפטו ובעת החקירה הקולנית שערכה המישטרה נגדו, ברגעיה האחרונים. היה ברור שלא לעונש כה אכזר, לפלד ולאשתו, התכוון השופט, כשהטיל עליו חמש שנות מאסר.

תמיר סירב להעניק לפלד חנינה. ידידיו של פלד, שחלק ניכר מהם הכיר את תמיר, ידעו שאין טעם לפנות אליו בקשות והם פנו ישירות לנשיא-המדינה. הנשיא נבון הביע את הודעותיו מהטרגדיה של פלד אך סירב להתמודד נגד תמיר. רק חודשים ספורים לפני מועד השיחרור, קיבל פלד המתקת עונש סימלית.

הפרשה שהתפרסמה לאחרונה היתה פרשת השפוט למאסר עולם סלומון אבו. התעוררו ספקות רבות לגבי אשמתו של אבו. נשיא בית-המישפט העליון, משה

לנדוי, הורה, בהחלטה נדירה, לערוך לאבו מישפט חוזר. אחרי ששוכנע שיש מקום להצגת ראיות חדשות, אולם לנדוי לא הסתפק בכך. בהחלטה הסרת-תקדים הוא כתב בסוף פסק-הדין שלו, שהורה על עריכת מישפט חוזר לסלומון אבו: „אין בהחלטתי זו (למישפט חוזר) למנוע מנשיא המדינה להעניק חנינה לסלומון אבו.“

היה זה יותר מרמז לנשיא המדינה, לנשיא גם היה קל להעניק חנינה לסלומון אבו. בקשת החנינה הוגשה לו שנה וחצי קודם לכן. אולם הנשיא, שבמיקרה לא קרא בעיתון על החלטת נשיא בית-המישפט העליון, לא ידע כלל על בקשת החנינה ועל המלצת לנדוי. הבקשה הועברה, מיד כשהגיעה, למישרד-המישפטים ושכבה שם מבלי שאיש טרח להודיע עליה לנשיא.

רק כשהפנה ידיד של הנשיא את תשומת ליבו לבקשת החנינה שהועלמה ממנו ול-המלצת נשיא בית-המישפט העליון, הת-עורר נבון, ונדמה היה שבמיקרה זה יוכרע סוף-סוף בידי מי באמת נתונה ההחלטה על החנינה. נבון ביקש מעוזריו לפנות ללישכת שר-המישפטים ולשאול מה עלה בגורל בקשת החנינה.

מישרד-המישפטים לא טרח כלל להת-נצל בתשובתו על כך שבמשך תקופה כה ארוכה איש לא טרח לספר לנשיא על הבקשה. שר-המישפטים טען אז: „לסלומון אבו לא מגיעה חנינה כי הוא ניסה פעמיים, במשך תקופת מאסרו, לברוח מהכלא.“ תגובת הנשיא על תשובה זו היתה: „אני במקומו הייתי מנסה לברוח 10 פעמים.“

הנשיא

לא נאבק

ניתיים גם הגיעו לנשיא פניות שיחון את אבו מעשרות חברי-כנסת. שלא כבמיקרה של צור, שגם בו פנו חברי-כנסת בבקשת חנינה, אי-אפשר היה לטעון שחברי-הכנסת מכירים את אבו, להם, כמו לנשיא בית-המישפט העליון, כמו לציבור כולו, חרה שקיימת אפשרות שאדם חף-מפשע יושב למעלה מ-11 שנה בכלא על לא עוול בכפו.

שר-המישפטים הבין שהוא צריך למצוא

אשת אסיר בהפגנה למען החנינה? המישטרה והפרקליטות מחליטים

פט חוזר. קיימת סכנה שבמישפט החוזר יתגלו דברים שיטילו צל כבד על המיש-טרה ועל הפרקליטות, ואולי אף על שר-קול-הדעת ועל כישוריו של בית-המיש-פט ששפט את אבו. כן צפויה המדינה, אם אכן ייוכה אבו במישפט החוזר, לתבוי-עת פיצויים בגודל של עשרות מיליוני שקלים מצידו של אבו.

אולם המאבק על זכותו של נשיא-המדינה לתת את החנינה מול האפשרו-יות של שר-המישפטים להעלים ממנו את בקשות-החנינה, או למנוע מהנשיא להעניק חנינה, לא פרץ, ניסים הטריח עצמו לבית הנשיא, וערך עם נבון שיחה בארבע עי-ניים בעניין סלומון אבו. בסופה של ה-שיחה יצאה הודעה לעיתונות, לפיה ה-ח-ליט הנשיא שלא להעניק חנינה לסלו-מון אבו, אגב, לא אבו ולא פרקליטו, נחמה וזלמן סגל, לא קיבלו עד היום כל הודעה מלישכת הנשיא על כך ש-בקשת החנינה שלהם נדחתה.

הפיתרון היחיד לעיוות האנושי הנורא במצב הדברים הקיים הוא שינוי החוק. על-פי סעיף 12 בחוק יסוד: נשיא המדינה צריך כל מיסמך רישמי של הנשיא לקבל חתימת קיום של ראש-הממשלה או של אחד השרים, אחרת אין הוא שווה את הנייר שעליו הוא נכתב, מלבד שני מיק-רים, הקבועים בחוק: מיסמכים הקש-רים בכינונה של המשלה, או כתב-ההתפטרות של הנשיא, כשזה רוצה להת-פטר. יש להוסיף חריג שלישי, הוא מי-סכי החנינה שעליהם חותם הנשיא.

צריך להקים בלישכת הנשיא מחלקת חנינות אמיתית, תחת הפיקציה הקיימת עתה, אשר תהיה מורכבת ממישפטנים, אנשי-רוח, שופטים לשעבר, רופאים ועוב-דים סוציאליים, אלה, ולא אנשי מישרד המישפטים, צריכים להכין חוות-דעת ל-נשיא, אחרי התייעצות עם אנשי מישרד הסעד העובדים הסוציאליים המטפלים ב-אסיר או במישפחתו, תחת התייעצות עם התביעה והמישטרה.

נשיא-המדינה חייב להיות חופשי מכל לחץ או השפעה של פוליטיקאים ואנשי שילטון בבואו להחליט את ההחלטות ה-הוגניות ביותר שניתנו לו מכוח החוק: הפיכתו של אסיר סובל ומוכה לאדם חופשי. יוסי ינאי

ח"כ לשעבר גם בביקור בכלא הנשיא לא רצה סמכות

רובו לתת את החנינה, אך אותו נשיא בית-מישפט עליון גם קבע שאין מניעה בהענקת חנינה לסלומון אבו. במיקרה של אבו עמדו לפני ניסים ונבון שתי דרכים. הדרך האחת היא להע-ניק לו חנינה מוחלטת, שהייתה מוחקת את העבירה, ההרשעה ותקופת המאסר כאילו ולא היו. או גם לא היה מקום למישפט חוזר, משום של-פי החנינה המוחלטת, כלל לא היתה עבירה.

האפשרות השנייה היתה להמתיק את עונשו של סלומון אבו, כדי שיוכל להש-תחרר מהכלא לאלתר. ההמתקה לא היתה מונעת עריכת מישפט חוזר, ואם היה סלומון אבו מורשע בו, והשופטים היו קובעים שמגיע לו עונש מאסר נוסף, הוא היה חוזר לכלא. יש אומרים שאינטרס המדינה היה לתת לסלומון אבו חנינה מוחלטת ומלאה, ש-היתה מוחקת את העבירה וחוסכת מי-ש-

תירוץ אחר מאשר נסיונות הברחה של סלומון אבו מהכלא, כדי להסביר את סיר-רובו העקשני להעניק לאסיר חנינה. הוא העלה נימוק חדש: „אני לא רוצה לבוא במקום בית-המישפט.“ כוונתו של ניסים היתה שאם הוא ימליץ על חנינה יפגע הדבר בעצם המישפט החוזר שצריך ל-ק-בוע אם אבו אשם או חף מפשע.

כדאי לשים לב שניסים לא אמר: „לדעתי נשיא המדינה לא צריך לבוא במקום בית-המישפט.“ אלא „אני לא ר-צה לבוא במקום בית-המישפט.“ ניסים ידע שההחלטה על החנינה נתונה בידי שר-המישפטים, בעוד שנשיא המדינה הוא למעשה רק חותמת גומי.

לגופו של עניין, נימוק זה הוא מת-חמק, אינו נכון ומהווה סתירת לחי ל-נשיא בית-המישפט העליון. היה זה נשיא בית-המישפט העליון שקבע את המישפט החוזר, בו נתלה שר המישפטים בסי-

שר-מישפטים לשעבר צדוק בקשה אישית מתמיר